

18
X

9. "liczne stronnictwo socjalistyczne" - Piłsudski ma na myśli dużą Polską Partię Socjaldemokratyczną Galicji i Śląska pod kierownictwem ~~XXXXXX~~ Ignacego Daszyńskiego, działającą w zupełnie innych warunkach niż PPS w kraju.

10. Parteiman - członek partii.

11. Kom. Wyk. - Komisja Wykonawcza.

12. Mieczysław - J. Piłsudski.

13. Zieliński - Ludwik Wernyhora, patrz przypis 10 do listu Nr. 14.

14. Soplica - Walery Sławek (patrz przypis 11 do listu Nr. 14). Sławek został aresztowany 23 marca 1903r.

15. Ryszard - Stanisław Jędrzejewski.

16. Doktorek - dr. Władysław Mazurkiewicz przy pomocy którego Piłsudski uciekł ze szpitala w Petersburgu. Ciagliński Józef Longin (1869-1944), ps. Albin, w PPS od 1894r., zesłany na 5 lat do gub. archangielskiej. Po powrocie zastępca członka CKR w 1903r.. potem działał w PPS-lewica. Zginął w powstaniu warszawskim 1944r. Kwiatek Józef (1874-1910), od 1901r. członek zagranicznej konspiracji PPS w Berlinie i Katowicach, od 1904r. członek CKR, redaktor "Robotnika". Nieuleczalnie chory, popełnił samobójstwo.

17. L.S.D. - Litewska Socjaldemokratyczna Partia.

Nr. 18.

List do Londynu z 6 sierpnia ~~XXXX~~ 1903r. pisany na czterech stronach
ym
drobnym pismem, format 17,6 x 11,2 cm.

Rytró 6/VIII 903

Moi drodzy! Od was w ostatnich czasach nie miałem żadnej wiadomości, natomiast wysłałem wam gruby list rekomendowany. Teraz piszę w sprawach amerykańskich.

Tutaj w Rytrze bawi obecnie Anielewicz¹, facet z Ameryki, brat tego co się w Syberii zastrzelił. Oprócz niego do Ameryki jedzie Antoniaszek, który jest po ślubie już i razem z Anielewiczem dyma do Ameryki. Przyznam się, że tak mało znam stosunki amerykańskie, że nie bardzo wiem, czego się trzymać w rozmowach z nimi i czego żądać. Antoniaszkowi powiedziałem to wprost i radziłem mu, by od ciebie, Bolku², zażądał wskazówek dla siebie, obiecałem i sam do Ciebie napisać o tym. Z Anielewiczem zaś, któremu się nie mogę przyznać, iż owa Ameryka jest dla mnie i terrá incognita³ i w dodatku mało interesująca, trzymam się wymijającej polityki i żadnej wytycznej ani sam nie mam, ani też jemu nie staram się nadać. Obecnie jest tu i Ignacy⁴, z którym jestem w bardzo dobrych stosunkach osobistych (chrzcilem mu syna). Ignacego namawia Anielewicz by jechał na sezon przedwyborczy do Ameryki na tournee agitacyjną - naturalnie koszty mu za ten interes zwrócę. Więc proszę cię Bolku primo, napisz do Antoniaszka o Ameryce - czego on tam ma się trzymać, by jaknajwięcej korzyści nam przywieść, secundo - napisz mi co właściwie mógłbym wymódz na Anielewiczu. ^{on} Z tego co ~~mi~~ mi opowiada wnoszę, że to facet pracujący tam dużo i umiejący sobie z kolporterką radzić. Facet wygląda bardzo sympatycznie, jest dosyć odcytany, widział już bardzo dużo rzeczy, z niejednego pieca chleb jadł i jest bardzo energiczny. Jest zarazem zanadto zamerykanizowany i ma nieco pogardy dla rodzimej kultury, co mu zresztą starannie z głowy wybijamy, a że facet względnie jest skromny i uznaje braki swego wykształcenia, więc prawdopodobnie ^{on} te nasze starania nie pozostaną bez skutku. Zaprzyjaźnił się tu z wszystkimi wielce, więc nie bez tego, że wywiezie stąd przyjemne wspomnienie o osobach ze starego kraju. Opowiadał mi, że najlepszymi pracownikami są tam w Ameryce

24

faceci z zaboru rosyjskiego, lecz że zanadto kładę nacisk na pomoc P.P.S. stawiając to za główne zadanie ruchu polskiego w Ameryce. Węć czekam wskazówek dla swoich gawęd i szerszego listu dla Antoniaszka z instrukcjami, czego się on tam ma trzymać. Wyprawiliśmy tu Antoniaszkowi huczne weselisko z mowami, muzyką, śpiewami, fajerwerkami i t.d. Grała kapela robotnicza z Nowego Sącza, chór robotniczy również stamtąd, przemawiał Ignacy, Kwiatek, ⁵Anielewicz, ⁶Galińska, ^u~~G~~mplowicz. ⁷Przemówienia były bardzo trójzaborowe. Ignac mówił bardzo ładnie i wzruszająco - wogóle w ostatnich czasach jest zdumiewająco correct względem nas, a natomiast ironiczny i zgryźliwy dla wszystkiego, co stoi poza nami. Znajdziecie prawdopodobnie parę humbugowych korespondencji z Rytra ⁰ ~~z~~ tym wypadku w Chicagoskim "Robotniku", bo Anielewicz po amerykańsku wyrabia już zawczasu renomę Antoniaszkowi w Ameryce. Tyko o tej Ameryce.

Teraz do innej sprawy. Gadałem tu dużo z ¹Galińską. Podnosi ona wciąż sprawę Kasprzaka, ⁸ o tej sprawie zresztą przewiercono mi uszy jeszcze w Krakowie. Pozwolę więc sobie parę słów o tym powiedzieć, Według mnie Kasprzak nie był szpiclem - takim jest moje zdanie sformowane na podstawie wszystkiego com o niej słyszał i stwierdzone wreszcie przez ów dokument, którym ~~указывался~~ departament nakazuje poszukiwanie Kasprzaka po jego ucieczce ze szpitala. Wobec tego w rozmowach z facetami o tej sprawie zawsze mówię, że interesu tego nie znam, a polegam na facetach, którzy ten wyrok wydali, bronię jedynie dobrej woli ludzi, którzy to zrobili. Na sprawę zaś samą zapatruję się z punktu widzenia ¹użytecznego, t.j. czy korzystnym by było wznowienie tej sprawy i jej powtórne rozstrzygnięcie w obecnym czasie. Otóż kręci mi się po głowie myśl, że może i nieźle by było powtórzywszy wyrok w całej rozciągłości zrzec się tej części jego, która mówi o stosunkach Kasprzaka z policją, a to na podstawie świeżo otrzymanych danych, t.j. owego dokumentu ze spisu poszukiwanych, gdzie jest osobny okólnik o Kasprzaku. Tym jest to łatwiejszym, że a) w wyroku, o ile pamiętam, mowa była tylko o podejrzeniach, nie zaś o fakcie ustalonym i b) że

Przypisy.

(X)

- 1. Anielewicz - gdzie indziej podany jako Anielewski, patrz list Aleksandra Dębskiego z Nowego Jorku 25 maja 1904r. (Pobóg-Malinowski: "Józef Piłsudski 1901-1908" str. 195). Amerykanin polskiego pochodzenia, związany z PPS.
- 2. Bolek - X B.A. Jędrzejowski, patrz przypis 5 do listu Nr. 2.
- 3. Ziemia nieznana.
- 4. Ignacy - Daszyński Ignacy, patrz przypis 9 do listu Nr. 7.
- 5. Kwiatek - patrz przypis 16 do listu Nr. 17.
- 6. Daszyńska-Golińska Zofia (1866-1934) socjolog i ekonomista, żona Daszyńskiego Feliksa (brata Ignacego), socjalistka. W 1919r. profesor ekonomii na Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, 1928-30 senator z ramienia BBWR.
- 7. Gumplowicz - patrz przypis 13 do listu Nr. 14.
- 8. Sprawa Marcjana Kasprzaka (1860-1905) była w tych czasach bardzo głośna. Członek II Proletariatu, poznańczyk, aresztowany przez władze pruskie i rosyjskie, współredagował "Gazetę Ludową" w Poznaniu. Członek PPS, podejrzany o współpracę z carską ochroną i usunięty z partii. W 1904r. wyjechał do Królestwa, wstąpił do SDKPiL, w 1905r. aresztowany przez policję w Warszawie stawiał zbrojny opór. Skazany na śmierć przez powieszenie i stracony na stokach Cytadeli. W 1905r. PPS wycofała swe zarzuty przeciwko niemu.
- 9. Doktorek - dr. Władysław Mazurkiewicz, patrz przypis 16 do listu Nr. 17.
- 10. Chodzi o artykuł Piłsudskiego "Strajki pod caratem" w X "Kalendarzu Robotniczym" na rok 1904, patrz J. Piłsudski: "Pisma Zbiorowe" t. II, 231-38.
- 11. Wańdzia - Wanda Juszkiewiczówna pasierbica Piłsudskiego.

Nr. 19.

List do Londynu z Rytra 14 sierpnia 1903r. pisany na czterech stronach papieru listowego małego formatu (17,3 x 11,5 cm.) bardzo ściśle zapisany.